

is, amikor már önálló államban élt a két nemzet. Az új évezred küszöbén, az európai nemzetek és államok integrációs törekvései korában – úgy tűnik – kölcsönös viszonyuknak pozitív tartalmat fog kelleni kapni. Ennek megformálásában fontos szerepet vállalhat a kultúra, az irodalom és az irodalomtudomány is. Az utóbbi a pozitív szellemi és irodalmi értékek felismerésében és közvetítésében, hogy a kis nemzetek kölcsönösen erőt meríthessenek egymás szellemi kincseiből.

A globalizáció korában növekszik a kis nemzetek kultúrájának, irodalmának veszélyeztetettsége, és ezért egymásrautaltsága is. Csak közös erővel fogják tudni kivédeni e folyamat negatív hatásait és megőrizni nemzeti vonásaikat, kulturális értékeiket, hogy gazdagíthassák a harmadik évezred kultúrájának arculatát.

A hungarológiai oktatásról és fejlesztéséről Moszkvából

H. TÓTH ISTVÁN

A Nemzetközi Hungarológiai Központ vezetői minden évben körültekinthető témaválasztás után érdemi tanácskozássra hívják a különböző külföldi állomáshelyeken tevékenykedő vendégoktatókat. Illesse dicséret az időszerű vitatémákért a szervezőket és tanácsadóikat!

Az idei konferenciánk vezérgondolatát hosszú ideje érlelhatték az illetékesek, erről tanúskodik a mostani rendezvény szellemi háttéranyagául szolgáló igényes kivitelezettségű folyóirat is. Köszönöm, hogy megtisztelték tanácskozásunkat ezzel a gondos összeállítással, szerkesztéssel kiadvánnyal, s jóleső érzéssel tölthet el bennünket az is, hogy a hat rovat mindegyikéből kedvünkre válogathatunk, hasznosíthatunk ötletgazdag írásokat jelen találkozónkat követően is.

Mind az említett folyóiratból, mind a konferenciára toborzó meghívóból egyértelműen tárul eléink, bőven van és lesz teendőnk, ha azt akarjuk, hogy az ezredfordulót követően is legyen szellemi, szakmai érvényessége a magyarságtudománynak itthon és külföldön egyaránt. Csatlakozva Kissné Pap Margit főtanácsos asszony színvonalas áttekinthető gondolataihoz, jelesül a hungarológia fogalmáról, annak tartalmáról és a terjedelmével összefüggő kompetenciahatárokról valóban sohasem tudunk eleget mondani, azaz mindig lesz újabb felvetésünk, remélhetőleg elsősorban a konkrét szakmai kutatási eredményeknek köszönhetően, s nem elsősorban politikai izomgyakorlatokra reagálván.

A *Hungarológia* című folyóirat a magyarságtudomány továbbfejlesztésének koncepciójáról valójában nem három, hanem négy írást közöl, ugyanis a Kovács Imre Attila tollából való leltár előtti, Németh Lászlóval foglalkozó eszmefuttatást szintén autentikusnak, azaz hitelt érdemlőnek látom a vitatémánk előtt álló kihívások szempontjából. Ezen írások mindegyike más-más aspektusból ugyan, de ugyanazon problémáról szólnak: *a hungarológia jövőjéről*.

Az „Áttekintés” szerzője a tárcafelelősség, valamint a miniszteri feladat- és hatáskör tekintetében adott igen kimerítő részletességgel helyzet- és feladatelemzést. Kimondom, hogy számomra, a külföldön magyarságtudománnyal foglalkozó vendégoktató számára ez, a főtanácsos aszszony nevével fémjelzett dolgozat mutatja a legtöbb esélyt és megbízható, kézzel fogható támpontot a biztos továbblépéshez, ami a hungarológia fejlesztésének főbb irányait illeti. Nemcsak a szabatos kifejezőmód, hanem a pontos kifejezésanyag is abba az irányba orientál, hogy megvalósíthatónak lássam a közölteket. Van még egy indokom, nevezetesen: évekig dolgoztam az államigazgatásban oktatásirányítóként, vagyis vannak ismereteim arra nézvést, miért élt jogosan, helyesen és szükségszerűen Kissné Pap Margit az alkalmazott frazeológiával és fejlesztési javaslatokkal.

Nem elhanyagolható a Jankovics–Monok szerzőpáros gondolatmenete, különösképpen azért nem, mert a tartalmi kontra formai polémia tekintetében általuk elősorolt kilenc feladat mindegyike kemény pénzügyi alapokra tart igényt. Keserédes örömmel olvastam a főtitkár úrnak és a főigazgató úrnak a személyi és anyagi természetű gondokkal foglalkozó azon kijelentését, mely szerint a kétoldalú államközi megállapodásokat gyakran nem hajtják végre. Kesergésem oka az, hogy jómagam Moszkvában évek óta tapasztalom, valójában miképpen gondolkodnak ottani illetékesek a szóban forgó dokumentumról, ugyanakkor örvendezem is, mert a szerzőpáros természetesen dolognak nevezi az Oktatási Minisztérium Felsőoktatási Főosztálya által biztosított államigazgatási háttérrel. Nekem, a vendégoktatónak azért szükséges ez a háttér, mert a magyar nyelv és nyelvészet egyetemi szintű külföldi tanítása kapcsán ebben látom, tapasztalom a működéshez szükséges garanciákat Moszkvában. A Jankovics–Monok-féle vitaanyagban elősorolt tartalmi gondok egyikét kiváltképp előlállónak nevezem, jelesül: miképpen kelt érdeklődést a magyar a külföldi intézményekben, tehát nyelvként, esetleg finnugor nyelvként, vagy a kultúránkra és tudományunkra figyelve. Állomáshelyemen e felvetések komplexen érvényesülnek, tudniillik a fakultás vezetői igénylik a magyar mint idegen nyelv oktatását, különös tekintettel az orosz fiatalok-

nak a magyar–oroszc gazdasági életbe történő sikeres bekapcsolódására, ugyanakkor ragaszkodnak a finnugor nyelvtudomány műveléséhez is, amikor magyar szakos filológusképzésre szerveznek hallgatói csoportot, s természetesen elvárják, hogy magyar kultúránk és tudományunk legfrissebb eredményeiről rendszeresen tájékoztassuk hallgatóinkat. De önálló szakként nem működhet a hungarológia, mivel így nincsenek hagyományai a Lomonoszov Egyetemen. Éppen ezért szorgalmaztuk, hogy legyen az országismeret stúdium megemelt óraszámú és körültekintően kiterjesztett, gazdagított témájú.

A hosszú ideje gyakorló lektor szemszögéből vizsgálva és életpasz-
tatalából, valamint kapcsolatainak köszönhetően információkból merítve készítette el Fazekas Tiborc írását, mely minden kétséget kizáróan valóban fordulópontot láttható. Számomra drámai hangvételű dolgozatának a hungarológiának a mai helyzetét elemző fejezete, ugyanakkor reményt keltő, mert szembeesít az eredményesnek látszó mai finn gyakorlattal. Fazekas tanár úr gondolatmenetéből több figyelembe veendő tanulság és szempont is kihüvelyezhető; véleményem szerint kiváltképp ilyen a hungarológiát segítő megnyugtató és megbízható rendszer hiányáról szóló fejtegetés, vagy a vendégoktatók emberi, szakmai, jogi, anyagi helyzetének taglalása. Magam úgy gondolom, a kiküldetésemmel összefüggő napi feladataimról és tevékenységeimről, hogy szívesen összevetném azokat s eredményeimet is más állomáshelyek oktatóinak hasonló szakmai gondolataival, meglátásaival. S ha szóba kerültek a magyarságtudomány külföldi tanításával kapcsolatos elméleti és anyagi kérdések mellett a perspektívák is, hadd említsek egy kevésbé kényelmes, ám rendszeresen elő-előtörő problémát. Ez a kiküldetés időtartamára vonatkozó pályázati kiírás és pályázási lehetőség. Kérem, fogadtassék az eddigieknél is nagyobb rokonszenvvel és megértéssel, ha vannak vendégoktatók, akik az eddigi gyakorlattól eltérően hosszabb időtartamban is vállalnának kiküldetést, külhoni megmérettetést. Fazekas Tiborc leplezetlenül járja körül, szinte hűsbavágóan értelmezi a lektorokra vonatkozó „idegenbe szakadt kuli” metaforát, s bizony én eme problémaköteg ellenére ismétlem: segítsék az illetékes döntéselőkészítők és döntéshozók a hungarológia jövőbeni izmosodását azzal is, hogy a külföldi oktatási-kutatási tapasztalatok birtokába jutott, további külszolgálati feladatot vállalni akarókat abban a helyzetben hagyják, amennyiben érvényesül az elfogadottság mellett a kölcsönösségi szempont is.

Arra a kérdésre, hogy mi is voltaképpen a hungarológia, Kovács Imre Attila nem elhanyagolható helyen és személynél keresi a választ, magá-

nál Németh Lászlónál. A magyarságtudomány napi és a közeljövőbeni teendőit elemző értékgazdag koncepciók után intellektuális fellendülést biztosított a „leltár előtt”-i, mégis leltározó eszmefuttatás. Egyetértek a tanulmányíróval többek között abban is, hogy legyen mentes a magyarságtudomány az arisztokratikus vonásoktól annál is inkább, mert – a magam oktatói és kutatói nézőpontjából vizsgálva –interdiszciplináris feladatköröket egyesítő tudományos tevékenység a hungarológia.

Végezetül ezt kívánom előadni: a magyar mint idegen nyelv tanítása s a hozzákapcsolódó egyéb, úgynevezett hungarológus feladatokat is ellátó vendégoktatóként figyelmeztetőnek, elgondolkodtatónak és rendszeres nyomkövetéssel eredményesen megvalósíthatónak tartom a hungarológia továbbfejlesztésének most elibénk került koncepcióit, amelyek közül – a magam tapasztalatai szerint – az „Áttekintés” tölti be az organizáló szerepet. Mind az előttünk álló, mind az azt közvető tanévekben együttműködően s közvetlenül szeretnék jelen lenni a tény- és vitaanyagunkban bővelkedő koncepciók realizálásában.

A Kanadában folyó magyar nyelvű oktatás problémáiról

VELKI MAGDOLNA

Tisztelt Elnök úr! Tisztelt Konferencia! Elgondolkodtatóak azon tapasztalatok, melyekre a Kanadában töltött tíz év alatt az ott folyó magyar nyelvű oktatással kapcsolatban szert tettem.

Az 1996-os, legutóbbi kanadai népszámlálás kimutatására támaszkodhatunk, hogy valós helyét keressük a Kanadában élő magyarságnak és a magyar nyelvnek. A népszámlálás során kérdéseket tettek fel a születési helyre, az anyanyelvre, valamint az otthon beszélt nyelvre vonatkozóan. Az eredményeket értékelve, a hivatalos bontásokban egyetlen helyen szerepel a „Hungarian”: az otthon beszélt nyelvek között. Az összes többi kategóriában az „egyebek” közé jutott a magyar, tehát abba a kategóriába, ahol már nem részletezik az egyes kis csoportokat. Az otthon beszélt nyelv kérdésére 24 650-en válaszoltak úgy, hogy ők a magyar nyelvet beszélik odahaza. Ha ezt a (becslések szerinti) két és fél millió Kanadában élő szórvány magyarsághoz viszonyítjuk, annak csupán egy százaléka ez a 24 650.

Az „otthon beszélt nyelv” kifejezés jelentése az, hogy a szülőktől, nagyszülőktől elsajátított nyelvet beszélik ugyan a megkérdezettek, de kizárólagosan otthoni környezetben. Nem iskolázott ez a tudás, hiszen nem